

EGY FELTALÁLÓ FILMCSILLAG

Ünnepelt hollywoodi színésznő és feltaláló egy személyben? Ki gondolná, hogy a világ legszebb nőjének kikialtott sztárnak is köszönhetjük a mai wifit? **Hedy Lamarr** élete azonban szépsége és esze ellenére sem volt igazán boldog.

◆ Hedwig Eva Maria Kiesler 1914-ben született Bécsben, egy felső középosztálybeli zsidó családban. Apja leMBERGI származású bankigazgató volt, anyja pedig budapesti zongoraművész. A kislányt feltűnő szépsége miatt már kamaszkorában színésznék képezték Berlinben. Az első komolyabb megbízása mindjárt botrányt kavart. Még tizenkilenc éves sem volt, amikor 1933-ban eljátszotta az „Eksztázis” című film főszerepét. Ebben egy elhanyagolt fiatal feleséget alakított, és néhány pillanatra meztelenül mutatták, sőt, orgazmust is eljátszott premier plánban. Még ebben az évben férjhez ment egy nála tizenöt évvel idősebb fegyverkereskedőhöz, Friedrich Mandlhoz. A férfi nagyban szállított lőszert Mussolini fasiszta hadseregének, és bár apai ágról ő maga is zsidó származású volt, szívélyes és gyümölcsöző kapcsolatot ápolt Adolf Hitlerrel is. A fiatal feleséget tárgyként, dekoratív babaként kezelte, semmiben nem engedett neki önállóságot. Minden lépését figyelte, kontrollálta, a filmezést egyszerűen megtiltotta. A szó szoros értelmében várfogságban tartotta őt saját erődítményében, a Schwarzenau-kastélyban, ahol egyébként Hitler és Mussolini is részt vett a luxuspartikon.

SZÖKÉS A VÁRKASTÉLYBÓL

Akármiilyen fiatal és tapasztalatlan volt Hedwig, ezt a bánásmódot nem sokáig tűrte. 1937-ben kalandos körülmények között, cselédlánynak öltözve szökött meg a férje várkastélyából.

Párizsba ment, ahol egy európai tehetségekre vadászó amerikai producer, Louis B. Mayer nagyon hamar rátalált, és kiutaztatta őt Hollywoodba. Itt aztán viharos sebességgel filmsztárt csináltak belőle. Az akkoriban közismert „Extázisos nő” elnevezés helyett ettől kezdve ő lett Hedy Lamarr, „a világ legszebb nője”, és egymás után kapta a filmszerepeket. Igaz ugyan, hogy soha nem volt képes kilépni a gyönyörű, egzotikus csábító szerepéből, de akkoriban a hozzá hasonló helyzetben lévő színésznőknek nem is sokszor adódott lehetőségük ilyesmire.

NEMCSAK SZÉP, OKOS IS

Márpedig ő több akart lenni, mint egy szép test. Hamar kiderült, hogy komoly műszaki érdeklődés és jelentős kreativitás szorult belé. Műszaki képzésben soha nem részesült, kizárólag autodidakta módon tanult, illetve az első férje hadiipari tudásából is csipegetett. Számos találmányt dolgozott ki, és jegyeztetett be Amerikában, mint például egy közlekedési lámpát és a világ egyik

első üdítőital-tablettáját. A dúsgazdag Howard Hughes repülőgépmánás is belépett számos hódolója sorába, és rendelkezésére bocsátotta teljes technikai fejlesztőcsapatát a repülőgépek szárnyprofiljának továbbfejlesztése érdekében.

Nemsokára kitört a második világháború, és Hedy szembekerült a lelkiismeretével. Bár az édesanyját sikerült kimentenie Európából, a saját csillogó karrierje éles ellentétben állt a világ szenvedéseivel. Úgy érezte, hogy mindenképpen hozzá kell járulnia valahogyan a tengelyhatalmak legyőzéséhez.

GÉPZONGORA MINT FEGYVER

A lehetőség nemsokára elérkezett. Egy George Antheil nevű avantgard zeneszerzővel közösen egy lyukszalag-vezérlésű gépzongorát alakított át hadi célokra. A megoldandó probléma az volt, hogy a haditengerészet rádiótávírányítású torpedóit a németek és a japánok könnyedén el tudták téríteni a rádiójelek zavarásával. Hedy Lamarr olyan megoldást képzelt el, amely nagy sebességgel változtatja a felhasznált frekvenciát, így az ellenség egyszerűen képtelen beleavatkozni a távírányításba. Mivel a felhasznált gépzongora nyolcvannalöt billentyűt vezérelt lyukszalag segítségével, Hedy szerkezete is éppen ennyi frekvencia között ugrált teljesen véletlenszerűen.

A haditengerészet ugyan megvásárolta a licencet, de egészen a hatvanas évek elejéig, a kubai rakétaválság

idejéig nem tudta alkalmazni. Ettől kezdve aztán beindult a gépezet: az alapelv széles körben elterjedt, és olyan katonai megoldások kiindulópontját képezte, amelyeket a nyolcvanas évek közepéig el is zártak a nagyközönségtől. Amikor végül közkinccsé tették, erre alapozódott a későbbi wifi- és bluetooth-technológia is.

ÖT FÉRJ, HÁROM GYEREK ÉS NEHEZEN VISELT ÖREGKOR

Hedy Lamarr tizennyolc filmben játszott, aztán az ötvenes évektől kezdve fokozatosan visszaszorult az élvonalból. Kevesebb szerepajánlatot kapott, és ő maga is válogatós lett. További öt férjet fogyasztott el, két gyereket szült, egyet örökre fogadott. Az öregedést is egyre nehezebben viselte. Kétszer kapták bolti lopáson, állandóan pereskedett, és a saját nevelt fiával is annyira összeveszett, hogy évtizedekig nem szóltak egymáshoz. Idős korára rákapott a plasztikai műtétekre: arcplasztikák, ajakfeltöltések, mellnagyobbítások rabja lett, eltorzítva a legendás szépséget, amely még sokáig látható maradt volna.

Hedy Lamarr a nyolcvanas-kilencvenes években szinte teljesen visszavonult a világtól, és megkeseredett emberként, életének nyolcvanhatodik évében halt meg. Találmányai révén azonban 2014-ben felkerült a legmeghatározóbb amerikai felfedezők listájára. Mi pedig, akik egyfolytában mobilozunk, internetezünk és bluetooth-on küldünk egymásnak adatokat, jobb, ha tudjuk, hogy mindezt többek közt egy hollywoodi színésznő tette lehetővé. ♦